

ვის სჭირდება ბუღალტრული აღრიცხვა?

ხშირად ჰგონიათ, რომ ბუღალტრულ აღრიცხვასთან საქმე მხოლოდ პროფესიონალ აღმრიცხველებს აქვთ, სინამდვილეში კი, თითქმის ყველას შეეხება აქვს აღრიცხვასთან, რაც თითოეული მოქალაქისთვის განსაზღვრული დოზით ბუღალტრული ჩიკონდის მიღების აუცილებლობას განაპირობებს. განსაკუთრებით ეს ეხებათ ბიზნესმენებს, რათა შეძლონ ბუღალტრული ინფორმაციის საფუძველზე სწორად წარმართონ თავიანთი საწარმოს საქმიანობა.

საწარმოს მართვის კულტურა მდგომარეობს არა მარტო იმაში, რომ შევძლოთ კლიენტების მოზიდვა, პატიოსნად მოვექცეთ პარტნიორებს, არამედ უფრო მნიშვნელოვანია ფულადი სახსრების და სხვა რესურსების რაციონალურად გამოყენების და ბუღალტრული აღრიცხვის აკურატულად წარმოების ცოდნა.

ბუღალტრული აღრიცხვის პრინციპების დაცვა და საწარმოს საქმიანობის ფინანსური ანალიზი ნებისმიერი ბიზნესის წარმატების აუცილებელი პირობაა.

ბუღალტრული აღრიცხვის ცოდნა აუცილებელია არა მარტო ბუღალტრებისთვის, არამედ საწარმოს ხელმძღვანელებისთვისაც, რათა მათ უფრო სწორი გადაწყვეტილების მიღება შეძლონ.

ბუღალტრული აღრიცხვა, ისევე როგორც ყველა სხვა ინფორმაციული სისტემა, იძლევა რაციონალური მმართველობითი გადაწყვეტილებების მიღებისათვის აუცილებელ მონაცემებს. იგი არის დამაკავშირებელი რგოლი ბიზნეს-საქმიანობასა და ადამიანს შორის, რომელიც იღებს გადაწყვეტილებებს ამ საქმიანობის შესახებ.

ბუღალტრული აღრიცხვა – ესაა ინფორმაციული სისტემა, რომელიც იღებს, ამუშავებს და გადასცემს ფინანსურ ინფორმაციას მოცემული საწარმოს ეკონომიკური მდგომარეობის შესახებ.

ბუღალტრული აღრიცხვის სისტემა აგებულია შემდეგ პრინციპებზე:

1. უტყუარობა, რომელიც უზრუნველყოფილია ბუღალტრული ჩანაწერების წარმოების აკურატულობით.

2. თანმიმდევრობა, რომელიც მდგომარეობს ბუღალტრული ჩანაწერების და ფინანსური ანგარიშების მომზადების განსაზღვრული წესების დაცვაში.

3. შესადარისობა, რომელიც ეფუძნება ანალიზის საყოველთაოდ მიღებული მეთოდების გამოყენებას.

ბუღალტრული აღრიცხვის ამოცანაა – მატერიალური, ფინანსური, შრომითი, ინტელექტუალური რესურსების გადანაწილებისა და გამოყენების შესახებ არსებული და პროგნოზირებადი გადაწყვეტილების გადაყვანა ფულის ენაზე, რომელიც გასაგებია საწარმოს გაფართოებასა და წარმატებაში დაინტერესებული ყველა პირისთვის. ეს ის ენაა, რომელზედაც ადვილია განვსაზღვროთ, რამდენად წავინიეთ ნინ ბიზნესის ორი უმთავრესი მიზნი: **შემოსავლის გადიდების და ხარჯების შემცირების** მისაღწევად.

სააღრიცხვო მონაცემებს გადაწყვეტილების მისაღებად სხვადასხვა პირები იყენებენ: **მენეჯერები** - რათა უფრო ეფექტურად მართონ ბიზნესი და გააუმჯობესონ მიღებულ გადაწყვეტილებათა ხარისხი. **აქციონერებს** სურთ შეაფასონ მენეჯერთა საქმიანობა და ბიზნესიდან მიღებული ან მოსალოდნელი შემოსავლების სიდიდე. **მომხმარებლებს** აინტერესებთ კომპანიის შესაძლებლობები ვალის გადახდის თვალსაზრისით, ხოლო **მომხმარებლებს** ის, თუ რამდენად საიმედოა ფირმის მიერ ბაზარზე საქონლის მიწოდება. ბანკებს და სხვა კრედიტორებს სჭირდებათ ფირმის შესაძლებლობების ცოდნა მოკლე და გრძელვადიანი სესხის დაფარვის თვალსაზრისით. საგადასახადო ინსპექციას აინტერესებს ინფორმაცია ფირმის მოგების შესახებ, რათა მოხდეს გადასახადის სწორად გადახდა. ფირმის თანამშრომლებს უფლება აქვთ იცოდნენ თუ როგორ მდგომარეობაშია მათი ორგანიზაცია.

საბუღალტრო აღრიცხვის შიდა და გარე მომხმარებელთა ინტერესებს შორის სხვაობა საფუძველად უდევს ფინანსური და მმართველობითი აღრიცხვის არსისა და როლის განსაზღვრას. ინფორმაციის შიდა მომხმარებლებს

განეკუთვნება ფირმის ხელმძღვანელობა, მენეჯერები.

გარე მომხმარებლებია - **ინვესტორები, მყიდველები, მიმწოდებლები, კრედიტორები, საგადასახადო ორგანოები** და სხვა დაინტერესებული პირები. საწარმოს მფლობელი მცირე ფირმებში სარგებლობს როგორც შიდა, ისე გარეუნივერსიტეტით, ხოლო მსხვილ საწარმოებში (სააქციო საზოგადოებებში) - გამოდის როგორც გარე მომხმარებელი.

ინფორმაცია, რომელსაც იძლევა ფინანსური აღრიცხვა გარდა შიდა გამოყენებისა გადაეცემა გარე მომხმარებლებს ბუღალტრული ანგარიშგების, ცნობების, სტატისტიკური მონაცემების და საგადასახადო დეკლარაციების სახით. ფინანსური აღრიცხვა ეხება ფირმის მოღვაწეობის მთელ პროცესს და ძირითადად აისახება ფინანსურ ანგარიშებში, რომლებიც წარმოადგენს იძლევიან ფირმის საქმიანობაზე გარკვეული პერიოდის განმავლობაში. ფინანსური ანგარიშგების საშუალებით შესაძლებელია სხვადასხვა კოეფიციენტების გამოთვლა და ამით ფირმის საქმიანობის საკმაოდ ზუსტი დახასიათება. ფინანსური აღრიცხვის ნაწილია ე. წ. საგადასახადო აღრიცხვა ე.ი. კანონით დადგენილი გარკვეული ინფორმაციის შეგროვება და მის საფუძველზე ბიუჯეტში გადასარიცხი აუცილებელი გადასახადების გაანგარიშება. საგადასახადო სისტემის ცოდნა აუცილებელი პირობაა ნებისმიერი ბიზნესმენისთვის.

მმართველობითი (მენეჯერული) აღრიცხვა ფინანსური აღრიცხვისგან განსხვავებით გამიზნულია შიდა საფირმო მოხმარებისთვის. ფინან-

ძირითადი განსხვავებები ბუღალტრული აღრიცხვის სახეებს შორის

შედარების სფერო	ფინანსური აღრიცხვა	მმართველობითი აღრიცხვა
1. ინფორმაციის მომხმარებლები	გარე მომხმარებლები	საწარმოს ხელმძღვანელი
2. ბუღალტრული აღრიცხვის სისტემის ტიპი	ორმაგი ჩაწერის სისტემა	არ იზღუდება მხოლოდ ორმაგი ჩაწერით, გამოიყენება ყველაფერი რასაც მოაქვს სარგებლობა.
3. შეზღუდვები	კანონმდებლობით გათვალისწინებული დებულებებით ხელმძღვანელობს	მეთოდის ამორჩევისას ხელმძღვანელობენ მონაცემების მიღების ვარგისობის და მისაწვდომობის კრიტერიუმით
4. საზომი ერთეულები	ფულადი	ნებისმიერი ფულადი, ნატურალური და პირობითი საზომი ერთეულები
5. აღრიცხვის და ანალიზის ძირითადი ობიექტი	საწარმო, როგორც ერთი მთლიანობა	საწარმო მთლიანობაში თავისი სეგმენტებით
6. ანგარიშგების პერიოდულობა	წლიური, კვარტალური, ყოველთვიური, დამტკიცებული ვადებიდან გამომდინარე	საჭიროებიდან და შიდა რეგლამენტაციიდან გამომდინარე
7. ობიექტურობის ხარისხი	მკაცრი ობიექტურობა, კონტროლი	გარკვეული სუბიექტურობა, დაგეგმვის მიზნებისათვის ობიექტური მონაცემების გამოყენების საფუძველზე.

სური აღრიცხვა ასახავს წარსულს და განიხილავს ფორმას, როგორც ერთ მთლიანს. მმართველობითი აღრიცხვა კი განცალკევებულად განიხილავს ფირმის მოღვაწეობის სხვადასხვა სფეროს. საწარმოს ხელმძღვანელები (მენეჯერები) შიდა ინფორმაციის საფუძველზე ახდენენ საწარმოს საქმიანობის კონტროლს და მმართველობითი გადაწყვეტილების მიღებას. ბოლო დროს უფრო ნათლად გამოჩნდა, რომ მმართველობითი აღრიცხვა არის ხელმძღვანელის ყოველდღიური საქმიანობის განუყოფელი ნაწილი და ყველა გადაწყვეტილება აღრიცხვის მონაცემებს უნდა ეყრდნობოდეს.

საბუღალტრო აღრიცხვა ერთგვარი დამაკავშირებელი რგოლია სამეურნეო საქმიანობისა და გადაწყვეტილების მიმღებ პირებს შორის ის 1) მონაცემთა რეგისტრაციის საშუალებით ზომავს სამეურნეო საქმიანობის შედეგებს; 2) ამუშავებს და გარკვეულ მომენტამდე ინახავს ამ ინფორმაციას შემდეგ კი აძლევს მას ისეთ სახეს, რომ ყველა დაინტერესებული პირისთვის ადვილად აღსაქმელი იყოს, 3) გადასცემს მომზადებულ ინფორმაციას ფინანსური დოკუმენტების სახით გადაწყვეტილების მიმღებ პირებს.

ბუღალტრული აღრიცხვა არის ეკონომიკური მოღვაწეობის აღწერის, ინტერპრეტაციისა და ეფექტიანობის გაზომვის ხელოვნება. მას ხშირად „ბიზნესის ენასაც“ უწოდებენ, რადგან გამოიყენება ბიზნესის სამყაროში როგორც საქმიანი ინფორმაციის მოპოვების და გადაცემის საშუალება.

ბუღალტრული აღრიცხვა ეს არის ინფორმაციის შეგროვების და დამუშავების პროცესი. დამუშავების ძირითად შედეგს წარმოადგენს ანგარიშგება, რომელიც პერიოდულად დგება. ანგარიშგება შედგება რამდენიმე ძირითადი დოკუმენტისგან, რომლებიც უმნიშვნელოვანესია როგორც ფინანსურ, ისე მმართველობითი აღრიცხვაში. ეს დოკუმენტებია: **ბალანსი, ფინანსური შედეგები, ანუ მოგება-ზარალის ანგარიშგება და ფულადი სახსრების მოძრაობის ანგარიშგება.**

ერთი სიტყვით, ბუღალტრული აღრიცხვა საჭირო და სავალდებულოა ნებისმიერი საწარმოსათვის.

ნათო გუგიაშვილი
ეკონომიკის აკადემიური
დოქტორი